

Panu:

”Circus Rönn”

□ Viimeksi Heinäpäähän ohi polkiessani koin ja elin muutamassa silmänräpäyksessä muutamia tuokioita kauas jääneestä nuoruudestani, kun näin oikein kunnan vanhaaikaisen karusellin huikkeasti pyörittävä matkustajiaan melkein pä yli sirkusalueen aitauksen. Kuului hihkumisia ja huikauksia, ja melkein pä minäkin tunsin vihlaisun vatsanpohjassani, vaikka ajokkini taatusti oli kiinni Uudenkadun asvaltissa.

Kerran — ehkäpä joku muistaakin! — järjesti muuan sirkus houkutusparaatin kaupungin läpi. Kirkkokadulla tuli vastaan temperamentikas naapuripitäjän emäntä-rouva, jolla silmät vielä pyörivät päässä. Hänelle kummasti oli sattunut koettakaahan kuvitella. Helteisenä päivänä, jonkalaisia hyvä hallitus on tälle kesää luvannut vähän entisenkin eestä emäntämme oli toimitellut asioitaan, kiire kantapäillään niinkuin toimeliaalla emännällä ainakin hänen pistäytyttyään pakollisille kaupunkiasioiden kuin kissa kuumaan uuniin. Ajatuksissaan, silmät puoliummessa hän siinä juuri oli miettinyt, mikä oli seuraava asia, kun hän samassa tajusi edessään talon korkuisen norsun elikkä elefantin, ihkaelävän. Hän sulki kiiruusti silmänsä, niinkuin unesta herätelty ainakin, ja avasi ne uudelleen, mutta — elefantti oli, eli ja käveli. Silloin hän jo ehti ajatella vaikka mitä, ja ”vonpakkii” siinä ensimmäisenä tuli mieleen. Minusta hän kuitenkin sai kipeästi kaipaaman sa pelastavan enkelin, sillä saattoin kertoa hänelle totuuden, joka tässä tapauksessa ei ollut karvas.

Juolahti mieleeni, että se tuo sirkus on kumma laitos, aina se on samalla tavalla kiehtonut mieltä elettiin sitten tervakautta tai avaruuskautta. Ei ole ihan vähäinen sekään kuulujen kirjallijain ja muiden esiintyvien taiteilijain ryhmä, joka sirkuksen ilmapiirissä on kokenut kuka elämänsä ensimmäiset, kuka ehkä muuten elämäntapaalonsa ratkaisevasti vaikuttaneet taiteelliset elämykset. Muistelen Simi-Aapon vaikuttavasti kuvailleen elämyksiään sirkuksen piirissä, ja ellen väärin muista, sekä hän että hänen huomattavasti nuorempi Martti-Veljensä itsekin järjestivät menestyneitä sirkusnäytäntöjä. Näissä yhteyksissä tai jossain muussa jutussa selvisi myös Madetojan Leevin osuus aito-oululaisessa ”meijänperän poikain” omassa sirkuksessa, ja tahtoisinpa väittää, että Järventauksen Arvillakin oli sormensa pelissä, Kumma, jos ei Snellmanin Jussi, jonka pieni keltainen lapsuudenkoti yhäkin jököttää Peltokadun varrella Siljon muistolaattaa vastapäätä, saanut kipinää näyttelijänuralleen Heinatorin sirkuksista. Mitä meheviin muisteluksiin tulee, niin pisimmän korren taitaa kyllä vetää Pohjolan Lassi.

Entisten sirkustaiteilijain joukkoon liittyy myös Veikko Antero Koskenniemi, jolla oli takanaan lyhyt, mutta kunnias, uskoo pois, klovnin ura ”Circus Rönnin” palveluksessa. Itse hän siitä, veitikka silmäkulmassa, kertoo Onnen antimet-kirjassaan. Rönnin pojat tuntuvat olleen kaikkiivoipia kavereita, kerrassaan atleetteja miehiksi ja ainakin kulmakuntansa pistämättömiä häiskiiä. Forsnäsän lehtorin pienkokoinen Veikko Antero tunsikin olonsa turvalliseksi tämän veljeskolmikon seurassa. Hän sai olla osallisena myös edellämainitun kaupunginkulun ”Circus Rönnin” yrityksissä, mutta ei suinkaan arenalla, vaan talouspuolella, niinsanoaksemme. Tuleva runoilija huolehti ennakkomainonnasta eli reklamaamista, kuten silloin sanottiin, ja lipunmyynnistä. Mutta sinä iltana, jolloin hän ilmeisen itsehalveksunnan toisaalta ja jonkinlaisen alemmuudentunteen toisaalta puuskassa ryhtyi matkimaan kadehtimiensa toverien liikkeitä, koki hän äkkinaisen taiteellisen menestyksen ja samalla huomatuksi-tulemisen ihmeellisen hurman saaden, kuten hän itse armon vuonna 1935 viisikymmenvuotiaana kirjoitti, elämänsä ensimmäiset ja parhaiten ansaitsemansa aploodit. ”Makasin silmät ummessa ja käsivarret levällään ja koetin saada ankarasti jyskyttävän sydämeni rauhoittumaan samalla kuin nautin siitä kunniaista, johon niin odottamatta olin noussut.” Näin nuori Koskenniemi uupuneena pellenä Rönnin puuliiterin sahajauhojen keskellä.

Tarkistaessani edelläolevat Koskenniemen omaelämäkerralliset tunnustukset Onnen antimista löysin sen välistä lapusen, johon on riipustettu: ”Oletko lukenut Koskenniemen Onnen antimet. Puhuu siinä Rönnin tivolistista ja siitä, kun oli siinä klovnina. Näitä Rönnin poikia on todennäköisesti J. W. Rönn, kalakauppias ja johtava VPK-lainen. Tästä voit saada hauskan kulttuuri-kaskujutun... Erkki”.

Hauska tai ei, tässä se nyt kuitenkin on. Erkki oli vanha nuori kollegani erässä entisessä toimituksessa. Tervehdys hänelle, josta aikaa myöten paisui herra ja insinööri, vaikka aloittikin ihan tavallisena toimittajana ja pakinanikkarina.